

ВІДГУК

**офіційного опонента, доктора юридичних наук, професора
Кузьменко Оксани Володимирівни на дисертацію Реви Владислава
Володимировича на тему «Оскарження рішень, дій або бездіяльності
митних органів, їх посадових осіб та інших працівників», поданої на
здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю
12.00.07 - адміністративне право і процес; фінансове право;
інформаційне право**

Актуальність теми. Головним пріоритетом зовнішньої політики нашої держави з 2014 року стала євроінтеграція, переваги якої полягають у створенні надійних механізмів безпеки, політичної стабільності та демократії, а перспектива членства у ЄС названа стратегічним орієнтиром українських прагнень до перетворення і ключовою метою, заради якої проводяться реформи. Реалізація цих амбітних планів дозволить Україні приєднатись до системи спільної безпеки ЄС, підвищити ефективність контролю за переміщенням та нерозповсюдженням зброї масового знищення, вивести на новий рівень міжнародну взаємодію у боротьбі з організованою злочинністю, незаконною міграцією, контрабандою, тероризмом та наркобізнесом.

Завдяки підписанню та ратифікації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС активізувались процеси перебудови практично усіх державних органів. Інтеграція України до європейського простору передбачає проведення істотних змін національного законодавства, спрямованих на адаптацію до широкого кола загальноприйнятих у міжнародній та європейській практиці норм і стандартів. Не став винятком і напрямок, пов'язаний із вдосконаленням форм та методів діяльності у сфері митної справи. Безпосереднє здійснення державної митної справи покладається на митну службу України. Митна служба України є складовою частиною системи органів виконавчої влади України і складається з митних органів, митних організацій, а також спеціалізованих навчальних закладів та науково-дослідної установи митної служби України. На сьогодні відбувається активне

реформування митних органів України. І хоча наявні системні перетворення в організації митної діяльності певним чином ґрунтуються на рекомендаціях Всесвітньої митної організації та Ради Європи, в умовах відсутності довгострокової концепції модернізації митної служби, як і ґрунтовного аналізу проведених перетворень, механічна передача функцій, зміна підпорядкування або назви центрального органу чи його структурних підрозділів, не приводять до якісних змін в роботі митної системи, на які очікують громадяни та бізнес. Саме тому на сьогодні однією з форм впливу на дії та бездіяльність митної служби є скарга від фізичних і юридичних осіб. Порядок оскарження рішень, дій, бездіяльності митних органів (їх посадових осіб) врегульовано главою 4 розділу I Митного кодексу України, статтею 56 Податкового кодексу України (в частині оскарження податкових повідомлень рішень), а також Наказ Міністерства фінансів України від 21.10.2015 № 916 «Про затвердження Порядку оформлення і подання скарг платниками податків та їх розгляду контролюючими органами». Реалізувати право на адміністративне оскарження може кожна особа, якщо вважає, що цими рішеннями, діями або бездіяльністю порушено її права, свободи чи інтереси. , Оскарження рішень, дій бездіяльності може бути як у порядку у порядку адміністративного оскарження, так і в порядку адміністративного судочинства. Хоча у звіті МВФ по реформуванню ДФС зазначено, що скарги від бізнесу на ДФС у адміністративному порядку дуже рідко виграють скарги, відповідно ефективна система оскарження може бути у випадку створення в структурі ДФС «централізованого незалежного підрозділу по розгляду скарг, якій би підпорядковувався виключно Голові ДФС». Ці пропозиції не підтримуються теоретиками та практиками. Саме тому питання процедури розгляду скарги має відкритий характер і потребує чіткого нормативного урегулювання та удосконалення процедурних норм. Ці та інші питання щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності митних органів, їх посадових осіб та інших працівників потребують наукової уваги і є дуже актуальними.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна–2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015; розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2018 р. № 1101-р «Про схвалення концептуальних напрямів реформування системи органів, що реалізують державну податкову та митну політику». Тему дисертаційного дослідження затверджено на засіданні вченої ради Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» від 25 грудня 2015 року (протокол № 5).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, є достатньо високий та визначається, передусім, оптимальною структурою роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, які включають вісім підрозділів, висновків, додатків та списку використаних джерел. Така структура дозволила всебічно дослідити предмет дисертаційної роботи, проаналізувати теоретичні та практичні аспекти оскарження рішень, дій або бездіяльності митних органів, їх посадових осіб та інших працівників, розробити пропозиції, спрямовані на вдосконалення законодавства у цій сфері.

Достовірність і обґрунтованість наукових положень дисертації також забезпечується завдяки використанню теоретичних здобутків вітчизняних та зарубіжних учених-адміністративістів, наукових розробок в галузях філософії, теорії управління, теорії держави та права, кримінально-процесуального права, результатів узагальнення судової практики в справах про адміністративні правопорушення, а також результатів опитування працівників Державної митної служби України.

Дисертантом сформульовано чітку мету дослідження - на основі комплексного аналізу національного й міжнародного законодавства і практики його реалізації визначити сутність та особливості оскарження рішень, дій і бездіяльності митних органів, їх посадових осіб та інших працівників, напрацювати теоретичні положення та рекомендації стосовно вдосконалення правового регулювання процедури оскарження, визначення

процесуальних прогалин діяльності суду у досліджуваній сфері.

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що дисертація є одним із перших комплексних досліджень теоретичних і практичних проблем процедури оскарження рішень, дій чи бездіяльності митних органів України, з використанням сучасних методів пізнання та з урахуванням новітніх досягнень науки адміністративного права.

Серед найбільш цікавих варто відзначити думки автора щодо запровадження в Митному кодексі України терміна «митний спір», щодо скорочення термінів розгляду скарг суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності від 3-х до 10 днів, оскільки при вирішенні митних спорів мова йде про захист і поновлення саме соціальноекономічних прав та інтересів суб'єктів митних правовідносин. Аргументованими та доцільними є пропозиції щодо реорганізації Державної фіскальної служби (в результаті якої відбулося утворення об'єднаних митниць) та чинної системи адміністративних судів України виявила проблему нормативного врегулювання питання юрисдикції адміністративних судів і підсудності адміністративних справ у справах про оскарження рішень, дій чи бездіяльності митних органів.

Крім того, заслуговує на увагу пропозиція автора закріпити положення в Кодексі адміністративного судочинства України, що провадження в таких адміністративних справах здійснюється судом, у межах територіальної юрисдикції якого здійснювались митні процедури та митне оформлення.

Варто підтримати позицію дисертанта щодо необхідності розроблення та прийняття «Положення про Комісію з розгляду скарг фізичних та юридичних осіб щодо незаконності рішень, дій або бездіяльності митних органів, їх посадових осіб та інших працівників», а також внесення відповідних змін і доповнень до національного законодавства, зокрема до Закону України «Про звернення громадян», до Митного кодексу України в частині, що стосується досудового порядку оскарження рішень, дій чи бездіяльності митних органів, а також процедури оскарження при

притягненні осіб до відповідальності за порушення митних правил, до Кодексу адміністративного судочинства України, шляхом прийняття Закону України «Про внесення змін і доповнень до деяких законодавчих актів України щодо питання оскарження неправомірних рішень, дій або бездіяльності митних органів, їх посадових осіб та інших працівників».

Апробація результатів дослідження проводилася шляхом їх обговорення на наукових, науково-практичних конференціях, міжнародного, всеукраїнського та регіонального рівня упродовж 2018–2020 років. Положення, які викладені в дисертації і виносяться на захист, розроблені автором особисто. Основні положення та результати дисертаційного дослідження відображені у 8 наукових публікаціях, із них 5 – у журналах, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, 1 стаття – у періодичному фаховому виданні зарубіжної країни, 2 тези виступів – на науково-практичних конференції та семінарі.

Таким чином, висновки дисертації є цілісними, логічними та обґрунтованими, відповідають меті за завданням дослідження та містять важливі теоретичні положення щодо вдосконалення оскарження рішень, дій або бездіяльності митних органів, їх посадових осіб та інших працівників.

Дискусійні положення дисертаційної роботи

За результатами розгляду роботи, потрібно також звернути увагу дисертанта на наступні дискусійні положення в роботі:

1. у роботі проведено історичний аналіз права на оскарження рішень, дій або бездіяльності митних органів, з цього приводу хотілось би відмітити, що автором не аргументовано підстави виокремлення саме цих періодів, не встановлено їх часові межі, не виокремлено ознаки, притаманні цим періодам. В той же час, історіографічний аналіз наукових досліджень з цієї проблеми не має авторської позиції щодо вже існуючих наукових доробків;

2. у роботі запропоновано доповнити ст. 287-1 «Особливості провадження у справах з приводу рішень, дій або бездіяльності митних органів, їх посадових осіб та інших працівників», але не зрозуміло, чим

провадження у справах з приводу рішень, дій або бездіяльності митних органів, їх посадових осіб та інших працівників відрізняється від проваджень щодо провадження у справах з приводу рішень, дій або бездіяльності інших правоохоронних органів;

3. автором запропоновано створення при управліннях з напрямку реалізації правових питань в органах Державної митної служби України – Комісій з розгляду та вирішення скарг суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності у сфері митних правовідносин, яку буде очолювати керівник митного органу. Водночас пропонується, щоб до складу таких Комісій входили фахівці з питань права і представник від громадськості (громадський контроль). Ця пропозиція є не новою щодо пропозицій МВФ по реформуванню ДФС. На нашу думку, це ускладнить і без того складну та перевантажену систему органу влади, в той же час, за які фінансові нарахування ця комісія буде існувати, які засоби впливу вони можуть застосовувати для ефективності своєї діяльності, які відносини будуть мати члени цієї комісії та Голова Державної митної служби?

4. у роботі акцентовано увагу на тому, що потрібно негайно вирішити питання бюджетного відшкодування надміру сплачених податків і митних платежів, що виникли в результаті неправомірних рішень митниці у справах про визначення митної вартості товарів або встановлення їх країни походження. Нормативно-правовими актами встановлено питання бюджетного відшкодування надміру сплачених податків і митних платежів, але законодавець не знає такого оціночного терміну як «негайно», на підставі яких рішень? не зрозумілим є пропозиція автора про «необхідність закріпити підвищену особисту відповідальність посадових осіб митних органів як суб'єктів владних повноважень не лише через реалізацію права на оскарження суб'єктами митних правовідносин, але й гарантією дотримання принципу законності при винесенні рішення та його виконанні», так як не існує терміну «підвищена особиста відповідальність посадових осіб митних органів».

існує терміну «підвищена особиста відповідальність посадових осіб митних органів».

5. автор виділяє ознаки митних правовідносин і зазначає «обов'язкова наявність особливого суб'єкта митних правовідносин», на нашу думку, митний орган не має статусу особливий; окрім зазначеного, дисертант аргументує: «митний спір - як правовідносини, які характеризуються наявністю конфліктних питань між митними органами (їх посадовими особами), які здійснюють діяльність в сфері митної справи, та фізичними чи юридичними особами з приводу взаємних прав і обов'язків при оскарженні рішень, дій (бездіяльності) митних органів та їх посадових осіб, у сфері митної справи, які вирішуються в адміністративному або судовому порядку», з цього приводу, митний спір не може бути «як правовідносини», по-друге, «митними органами (їх посадовими особами), які здійснюють діяльність в сфері митної справи», автор при цьому забуває, що можна оскаржити і бездіяльність зазначених суб'єктів.

Зазначенні зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку даного наукового дослідження.

Загальні висновки

Дисертаційна робота Реви Владислава Володимировича на тему «Оскарження рішень, дій або бездіяльності митних органів, їх посадових осіб та інших працівників» виконана на високому науковому рівні, є завершеним самостійним дослідженням, характеризується єдністю змісту і свідчить про особистий внесок здобувача в науку.

Висновки та рекомендації, що отримані під час дослідження мають важливе практичне та теоретичне значення для оптимізації та підвищення ефективності процедури оскарження рішень, дій або бездіяльності митних органів, їх посадових осіб та інших працівників для розвитку адміністративно-правової науки.

За змістом та оформленням дисертація Реви Владислава Володимировича відповідає вимогам Порядку присудження наукових

ступенів. Зміст автореферату ідентичний змісту дисертації та її основним положенням.

Отже, дисертаційне дослідження на тему «Оскарження рішень, дій або бездіяльності митних органів, їх посадових осіб та інших працівників» є комплексним, завершеним монографічним дослідженням, а його автор – Рева Владислав Володимирович достойний присвоєння наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07. – адміністративне право і процес; фінансове право, інформаційне право.

Офіційний опонент –

Заступник директора з наукової роботи Юридичного інституту
Державного вищого навчального закладу
«Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»,
доктор юридичних наук, професор :

[Handwritten signature] О. В. Кузьменко

